

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบธุรกิจแฟรนไชส์เป็นความสัมพันธ์ทางด้านสัญญาระหว่างผู้ให้สิทธิแฟรนไชส์ (บริษัทแม่) และผู้รับสิทธิแฟรนไชส์ ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ให้สิทธิเสนอหรือมีข้อผูกพันที่จะต้องดำรงไว้ซึ่งความเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องในธุรกิจของผู้ให้สิทธิในสิ่งที่เกี่ยวกับความรู้ความชำนาญ, การฝึกฝนอบรมรวมทั้งความลับทางการค้า ในขณะที่ผู้รับสิทธิจะประกอบธุรกิจภายใต้ชื่อทางการค้า รูปแบบและวิธีการอย่างเดียวกับผู้ให้สิทธิและอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ให้สิทธิ โดยมีการจ่ายค่าตอบแทนในรูปแบบต่างๆเพื่อเป็นค่าดำเนินการหรือค่าพัฒนาสินค้าของเจ้าของสิทธิ การประกอบธุรกิจแฟรนไชส์จึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้เริ่มต้นจะเป็นเจ้าของกิจการโดยจะลดความเสี่ยงในการลงทุน ในขณะที่วงจรของธุรกิจแฟรนไชส์จะช่วยให้ผู้บริโภคได้รับคุณภาพสินค้ามาตรฐานเดียวกันแล้วยังช่วยให้เกิดทางเลือกในการบริโภคมากขึ้นด้วย เพราะเนื่องจากการรับผิดชอบในการบริการและสินค้าจะถูกพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกันภายใต้การควบคุมดูแลของผู้ให้สิทธิ

ธุรกิจแฟรนไชส์มีวิวัฒนาการในต่างประเทศเป็นเวลาช้านาน แต่เริ่มเข้ามาแพร่หลายมากขึ้นในประเทศไทยเมื่อ 15-20 ปีที่ผ่านมาดังจะเห็นได้จากการขยายตัวของธุรกิจอาหารจานด่วน (Fast Food) ภายใต้ชื่อทางการค้าต่างๆ เช่น Pizza Hut, A&W, McDonald's เป็นต้น หรือธุรกิจร้านขายของชำหรือสะดวกซื้อ เช่น 7-Eleven, Family Mart, AM-PM เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันแฟรนไชส์นับเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่ผู้คนให้ความสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกับผู้ที่ต้องการเป็นเจ้าของกิจการจึงมีการซื้อขายแฟรนไชส์กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจแฟรนไชส์ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและเอกชนมากขึ้น แต่ยังคงขาดในเรื่องการกำกับดูแลและการตรวจสอบของรัฐในการเสนอขายแฟรนไชส์ดังเช่นในต่างประเทศประกอบกับผู้ที่จะเข้าทำสัญญา (ผู้รับสิทธิ) มักถูกเอาเปรียบจากผู้ขาย (ผู้ให้สิทธิ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนเงื่อนไขของสัญญาซึ่งมักจะกำหนดโดยฝ่ายผู้ให้สิทธิ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์โดยตรงเพื่อป้องกันการเอาเปรียบและการหลอกลวงจากผู้ให้สิทธิในการทำสัญญา ตลอดจนการพิจารณาตัดสินข้อพิพาทและเป็นแนวทางในทางปฏิบัติ

ของการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อโต้แย้งขึ้น การพิจารณาตัดสินก็ต้องนำกฎหมายในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ ซึ่งอาจนำมาสู่ความแตกต่างกันของผลในการพิจารณาตัดสินคดีและการปฏิบัติควบคุมได้

ในต่างประเทศธุรกิจแฟรนไชส์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจ เช่นเดียวกันและบางประเทศก็มีกฎหมายธุรกิจแฟรนไชส์โดยตรงรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุมการดำเนินกิจการอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการกำหนดรูปแบบและคุ้มครองการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ เช่น ในการทำสัญญาต้องมีข้อกำหนดที่ให้ผู้ให้สิทธิต้องเปิดเผยข้อมูลและข้อเท็จจริงต่างๆต่อผู้รับสิทธิ ทั้งนี้เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ผู้รับสิทธิมักเป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่มีอำนาจต่อช่องทางเศรษฐกิจต่ำกว่ามาก อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ในการทำสัญญาแฟรนไชส์นั้น โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สิทธิจะเป็นผู้ออกและกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เช่น ห้ามผู้รับสิทธิทำธุรกิจแข่งขัน , ห้ามเปิดเผยความลับ เป็นต้น จึงทำให้เกิดการถูกเอาเปรียบได้ง่าย

สมมติฐาน

กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับและปรับใช้ได้ดีกับธุรกิจแฟรนไชส์อย่างครอบคลุม รวมทั้งไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้ให้สิทธิแฟรนไชส์ต้องเปิดเผยข้อมูลแฟรนไชส์ของตนต่อผู้รับสิทธิแฟรนไชส์แต่อย่างใด ทำให้ผู้รับสิทธิถูกเอาเปรียบจากข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆในสัญญาแฟรนไชส์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษาถึงแนวคิดและลักษณะของธุรกิจแฟรนไชส์ โดยทำความเข้าใจถึงพื้นฐานของธุรกิจประเภทนี้ เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีการในการประกอบธุรกิจ , ปัญหาที่เกิดจากการประกอบธุรกิจ ทั้งในส่วนของผู้ให้สิทธิ , ผู้รับสิทธิรวมถึงผู้บริโภคด้วย โดยจะทำการศึกษาถึงกฎหมายที่มีอยู่ของไทยไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่ง , กฎหมายการแข่งขันทางการค้า , กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาหรือความลับทางการค้า โดยจะศึกษาควบคู่ไปกับกฎหมายแฟรนไชส์ของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา , ออสเตรเลีย และมาเลเซีย เพื่อศึกษาถึงข้อจำกัดของกฎหมายไทยที่มีอยู่ โดยนำกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อวางกรอบการควบคุมการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ของไทยต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะการประกอบธุรกิจและขั้นตอนการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทยและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจดังกล่าว
2. ได้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดในการบังคับใช้ของกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันต่อการกำกับดูแลและคุ้มครองการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์
3. ได้ทราบถึงแนวทางของกฎเกณฑ์ในกำกับดูแลและคุ้มครองการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ของต่างประเทศ
4. ทำให้เกิดแนวคิดในการวางกรอบกฎเกณฑ์และกฎหมายของไทยที่จะมีมารองรับการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ของไทยในอนาคต
5. ทำให้เกิดแนวคิดในการสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบธุรกิจธุรกิจแฟรนไชส์ของภาครัฐและเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องซึ่งได้มาจากการค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร รายงานการสัมมนา โดยข้อมูลเหล่านี้มาจากห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ห้องสมุดสถาบันวิทยบริการ, ห้องสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์, หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมแพนไซส์แห่งประเทศไทย รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต